



**Република Србија**  
**ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД**  
**Рев 7778/2021**  
**08.12.2021. године**  
**Београд**

## **У ИМЕ НАРОДА**

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Гордане Комненић, председника већа, Драгане Миросављевић и Весне Субић, чланова већа, у парници тужиоца Центар за социјални рад „...“, ..., против туженог АА из ..., чији је пуномоћник Живота Стојановић, адвокат из ..., ради лишења родитељског права и одређивања мера заштите од насиља у породици, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 222/2021 од 09.06.2021. године, у седници одржаној 08.12.2021. године, донео је

## **ПРЕСУДУ**

**ОДБИЈА СЕ** као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 222/2021 од 09.06.2021. године, у делу којим је одбијена жалба туженог и потврђена пресуда Основног суда у Књажевцу П2 170/19 од 27.01.2021. године у усвајајућем делу става трећег изреке.

**УКИДА СЕ** пресуда Апелационог суда у Нишу Гж2 222/2021 од 09.06.2021. године у преосталом делу и пресуда Основног суда у Књажевцу П2 170/19 од 27.01.2021. године у ставу првом, другом и четвртом изреке и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење у укинutom делу.

## **Образложење**

Пресудом Основног суда у Књажевцу П2 170/19 од 27.01.2021. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца па је тужени потпуно лишен родитељског права у односу на малолетног ББ и малолетног ВВ, обојице из ..., и то свих права и дужности из садржине родитељског права, осим дужности издржавања деце. Ставом другим изреке, одлучено је да се по правноснажности пресуда достави матичној служби Општине ... ради уписа чињенице о лишењу родитељског права туженог, у обиму из првог става изреке пресуде, у матичну књигу рођених која се води за матично подручје ... под текућим бројем ... за 2008. годину и текућим бројем ... за 2013. годину. Ставом трећим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца па су према туженом одређене мере заштите од насиља у породици: забрањено је туженом сваки вид психичког и физичког насиља, односно било ког облика злостављања мал. ББ, мал. ВВ и ГГ, забрањено му је да врши било какве радње којима се угрожава телесни интегритет, душевно здравље и спокојство наведених лица, како непосредно, тако и преко трећих лица, у директном или посредном контакту, преко друштвених мрежа, телефона, смс порука, у трајању од годину дана, а почев од 27.01.2021. године, па све

док ова мера буде трајала или не буде замењена другом мером, при чему се у време трајања изречене мере заштите, урачунава и време које је тужени провео у притвору од 04.10.2019. године до 23.07.2020. године, док се тужбени захтев тужиоца којим је тражено да се према туженом одреде мере заштите од насиља у породици: - налог за иселење из породичне куће, - забрана приближавања члановима породице мал. ББ, мал. ВВ и супрузи ГГ на удаљености мањој од 300м, - забрана приступа у простор места становања, рада и школовања чланова породице на удаљености мањој од 300м, све у року од годину дана од доношења пресуде, па све док мере по закону буду трајале или не буду замењене другом мером, одбија као неоснован. Ставом четвртим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж2 222/2021 од 09.06.2021. године, одбијена је жалба туженог и првостепена пресуда потврђена у ставу првом, другом и у усвајајућем делу става трећег.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију, због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр.72/11...87/18), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности, нити је другостепени суд учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 396. ЗПП, с обзиром да је другостепени суд оценио жалбене наводе да је првостепени суд пропустио да оцени изведене доказе, па и налаз ЦСР „Свети Сава“ из Ниша, и дао разлоге за оцену.

Према утврђеном чињеничном стању, тужени АА и његова бивша супруга ГГ су ....2007. године засновали брачну заједницу у којој су рођена њихова деца, малолетни ББ (рођен ...2008. године) и малолетни ВВ (рођен ...2013. године). Њихов брак је разведен правноснажном пресудом Основног суда у Књажевцу П2 22/20 од 21.05.2020. године, вршење родитељског права над малолетном децом поверено је мајци ГГ, а тужени као отац обавезан да доприноси издржавању деце са по 5.000,00 динара месечно и уређен начин одржавања личних односа између оца и деце. Поводом пријаве насиља у породици, ПУ Зајечар је издао наређење број 230-1/19-220 од 04.10.2019. године којим је туженом изречена хитна мера привременог удаљења из стана у ... и забрана контактирања жртве насиља ГГ и ББ у трајању од 48 сати. Поводом овог догађаја, а након спроведеног поступка стручни тим тужиоца је идентификовао и утврдио постојање вишегодишњег породичног насиља према малолетном ББ (физичко, психичко и економско насиље), према малолетном ВВ (психичко насиље), а према ГГ као супрузи физичко, психичко и економско насиље са проценом високог ризика од понављања и ескалације насиље због чега је покренут овај поступак по службеној дужности. Против туженог је покренут кривични поступак због кривичног дела насиља у породици из члана 194. став 3. у вези става 1. КЗ у односу на оштећеног мал. ББ и кривичног дела насиља из члана 194. став 1. у односу на оштећену ГГ у ком поступку је туженом одређен притвор у коме се налазио у периоду од 04.10.2019. године до 23.07.2020. године. Тужени је дана 03.10.2019. године и

04.10.2019. године извршио физичко насиље над сином мал. ББ тако што га је по повратку са посла око 23,00 часова шамарао, јер је сазнао да је сакрио од њега да је добио лошу оцену (двојку из математике), а физичко кажњавање је наставио и наредног дана у јутарњим часовима, што је све посматрао мал. ВВ. По одласку у школу мал. ББ је наведени догађај пријавио стручним радницима школе, који су случај пријавили надлежном Центру за социјални рад. Тужени је према малолетном ББ и раније вршио физичко насиље (шамарањем и слично) уз стално психичко насиље, вређањем и омаловажавањем (називањем погрдним именима, глупане, олупино, претње батинама, забране одржавања социјалних контаката са другом децом и учествовањем у ваннаставним активностима). Тужени се насилнички понашао и према супрузи ГГ и то кроз физичко насиље (шамарање, ударцима песницом, гурањем), психичким насиљем (претњама да ће да је пребије, да ће јој одузети децу, вређањем и омаловажавањем, забранама одржавања контаката) и економским насиљем (ускраћивањем новца, забраном располагања сопственим примањима и слично). Овим ситуацијама је присуствовао мал. ББ који је услед тога трпео психичко насиље. Према мишљењу Центра за социјални рад „Свети Сава“ у Нишу, а након опсервације и обављених индивидуалних разговора са туженим, са децом и мајком, тужени је признао да је физички кажњавао мал. ББ, да је мал. ВВ био присутан и да је на тај начин био изложен емоционалном насиљу. Приликом сусрета са децом и даље врши емоционално злостављање тако што пребацује осећај кривице и одговорности на мал. ББ за поступке који се воде против њега. Конкретно дело насиља поводом којег је покренут кривични поступак није ситуационог карактера, већ се ради о устаљеном обрасцу понашања дуги низ година, тужени нема реалан увид да је такво понашање неприхватљиво и да оставља последице на даљи правилан психофизички развој деце. Према коначном мишљењу Центра тужени злоупотребљава родитељско право вршењем физичког и психичког злостављања деце због чега су испуњени услови за потпуно лишење родитељског права над мал. ББ и ВВ.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужени 03.10. и 04.10.2019. године извршио физичко насиље над сином, мал. ББ, у присуству мал. ВВ, да је и у ранијем периоду више пута вршио физичко насиље, да је осим физичког насиља тужени мал. ББ често вређао и називао погрдним именима, па је имајући у виду исказ туженог и саслушаних сведока, као и налаз и стручно мишљење ЦСР „Свети Сава“ од 30.11.2020. године закључио да се у конкретном случају ради о устаљеном обрасцу понашања туженог који штетно утиче на раст и развој малолетне деце, те да је тужени злоупотребио родитељско право вршењем физичког и психичког злостављања деце због чега је туженог потпуно лишио свих права и дужности садржине родитељског права, осим дужности издржавања деце. Такође, код постојања вишегодишњег породичног насиља од стране туженог и то у односу на мал. ББ у виду физичког и психичког насиља, у односу на малолетног ВВ у виду психичког насиља, као и у односу на бившу супругу ГГ у виду физичког, психичког и економског насиља, првостепени суд је применом члана 198. Породичног закона одредио мере заштите од насиља у породици ближе означене у усвајајућем делу става трећег изреке, док је у преосталом делу одбио предлог за одређивање мере заштита од насиља у породици код чињенице да се тужени иселио из породичне куће бивше супруге ГГ, као и наводе из поднеска ГГ и ББ од 16.09.2020. године, те изјаве истих да је у међувремену дошло до нормализовања њихових међусобних личних односа са туженим и несметаног функционалног одржавања личних односа туженог за децом.

Другостепени суд је прихватио правну аргументацију првостепеног суда, налазећи да је правилном применом материјалног права, одредбе члана 81. и 82. Породичног закона, одлучено о потпуном лишењу родитељског права туженог у односу на мал. ББ и мал. ВВ, као и да је правилном применом одредаба члана 197. и 198. Породичног закона делимично усвојен захтев за одређивање мера заштите од насиља у породици из усвајајућег дела става трећег изреке.

По оцени Врховног касационог суда, имајући у виду утврђено чињенично стање, правилно је примењено материјално право када је делимично усвојен захтев за одређивање мера заштите од насиља у породици.

Према члану 197. став 1. Породичног закона, насиље у породици је понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице. Ставом 2. овог члана прописано је, између осталог, да се насиљем у породици сматра нарочито: наношење или покушај наношења телесне повреде (тачка 1.), изазивање страха претњом убиства или наношењем телесне повреде члану породице или њему блиском лицу (тачка 2.), ограничавање слободе кретања или комуницирање са трећим лицима (тачка 5.), као и вређање и свако друго дрско, безобзирно и злонамерно понашање (тачка 6.).

По оцени Врховног касационог суда, а код утврђења да је евидентирано постојање насиља у породици, правилно је нижестепеним пресудама примењено материјално право када су одређене мере заштите од насиља у породици тако што је туженом забрањен сваки вид психичког и физичког насиља, односно било ког облика злостављања мал. ББ, мал. ВВ и бивше супруге ГГ, као и вршење било какве радње којом се угрожава телесни интегритет, душевно здравље и спокојство наведених лица како непосредно тако и преко трећих лица, у директном или посредном контакту преко друштвених мрежа, телефона, смс порука.

У поступку је утврђено да је тужени према мал. деци и бившој супрузи испољио понашање које представља насиље у породици у смислу члана 197. став 1. Породичног закона, због чега су одређене мере заштите у породици у смислу члана 198. став 1. и став 2. тачка 5. тог закона, услед опасности да ће се поновити насиље у породици које је проузроковао тужени. Наводи ревизије да је правноснажно одбијена оптужба да је тужени према бившој супрузи ГГ извршио кривично дело насиља у породици због одустанка јавног тужиоца од оптужбе, нису од значаја за доношење другачије одлуке, јер не доводе у сумњу чињенично стање које је у односу на постојање насиља у породици правилно утврђено.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу првом изреке на основу члана 414. став 1. ЗПП-а.

Међутим, Врховни касациони суд налази да је у преосталом делу побијане одлуке у односу на потпуно лишење родитељског права због погрешне примене материјалног права чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Одредбом члана 81. Породичног закона прописано је да родитељ који злоупотређава права или грубо занемарује дужности из садржине родитељског права може бити потпуно лишен родитељског права, а у ставу другом и трећем истог члана

наведени су примери злоупотребе права из садржине родитељског права и грубо занемаривање дужности и садржине родитељског права.

Одредбом члана 266. став 1. Породичног закона прописано је да у спору за заштиту права детета и у спору за вршења односно лишење родитељског права суд је увек дужан да се руководи најбољим интересом детета, док је у члановима 204. и 207. Породичног закона прописано начело хитности и истражно начело у поступцима у вези са породичним односима.

Најбољи интерес детета је правни стандард који се процењује на основу низа објективних и субјективних околности, а у сваком случају елементи за процену најбољег интереса детета обухватају између осталог мишљење детета, очување породичне средине и одржавање односа, али и здравље, брига, заштита и сигурност детета. Интерес малолетног детета је да се између малолетног детета и родитеља са којим не живи развије однос љубави, поверења, међусобног уважавања, привржености, поштовања личности и достојанства, па је стога свако дужан да се руководи тим интересом у свим активностима који се тичу детета (члан 6. став 1. Породичног закона).

Нижестепени судови у том смислу нису дали разлоге у вези најбољег интереса мал. ББ и мал. ВВ да тужени буде потпуно лишен родитељског права, нарочито имајући у виду да је стручни тим ЦСР „Свети Сава“ Ниш у свом мишљењу од 30.11.2020. године навео да је у интересу деце да се контакти деце са оцем реализују у контролисаним условима, али и да је у међувремену дошло до нормализовања међусобних односа и функционалног одржавања личних односа туженог са децом.

Приликом одлучивања о потпуном лишењу родитељског права суд је био дужан да утврди мишљење мал. ББ у односу на наведени поступак, код чињенице да је мал. ББ навео да је упознат са поступком и да разуме разлог позивања органа старатељства, што је омогућавало да дете искаже своје мишљење у одговарајућем поступку и да се након тога ставови детета озбиљно размотре, имајући у виду и садржину писма који су мал. ББ и бивша супруга туженог упутили суду.

Потпуно лишење родитељског права представља озбиљно мешање државе у породични живот странака, што захтева несумњиво утврђење да ли је то у најбољем интересу мал. детета, с обзиром на то да се најбољи интерес детета огледа и у постојању везе са природном породицом, те да се те везе могу прекидати у изузетним околностима. Стога се мора водити рачуна да се постигне равнотежа између, с једне стране, остварења најбољег интереса детета, а са друге стране, очувања родитељских капацитета у што је могућој већој мери. Управо сразмерност доприноси оцени да ли постоји разумни однос сразмерност између примењених средстава и циља чијем се остварењу тежи, што је првостепени суд пропустио да оцени.

У поновном поступку првостепени суд ће имати у виду примедбе из ове пресуде, те ће применом истражног начела затражити усаглашено мишљење органа старатељства, прибавиће мишљење мал.детета у односу на наведени поступак, па ће поново оценити да ли постоје озбиљни разлози за потпуно лишење родитељског права туженог.

Укинута је одлука о трошковима поступка, јер иста зависи од коначног решења ове правне ствари.

Имајући у виду изнето, Врховни касациони суд је на основу члана 415. став 1. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија  
Гордана Комненић,с.р.**

За тачност отправка  
Управитељ писарнице  
Марина Антонић